

Digiflirten op de Reliwiki is aso ... en splinters bestaan niet

Vivien Waszink (Instituut voor Nederlandse Lexicologie)

Nieuwe woorden lijken vaak op oude woorden, best saai eigenlijk. Je voegt wat samen; je schuift iets in elkaar. Samenvoegen én in elkaar schuiven gebeurt veel: ieder jaar komen er veel samenstellingen bij die minstens één verkort element bevatten. Verkorte elementen worden in de literatuur meestal *splinters* genoemd. Voor dit artikel heb ik nieuwe samenstellingen vanaf het jaar 2000 tot nu bekeken op het voorkomen van verkorte elementen. Deze samenstellingen zijn afkomstig uit de cumulatieve lijst neologismen (hierna: ‘neocumulijst’) zoals die op het INL bijgehouden wordt ten behoeve van het *Algemeen Nederlands Woordenboek* (ANW).

In deze morfo-semantische studie zal ik allereerst beschrijven hoe splinters in de literatuur worden gedefinieerd (paragraaf 1). Vervolgens ga ik kijken hoe deze zgn. splinters gebruikt worden in neologismen, preciezer: in nieuwe samenstellingen. In paragraaf 2 zullen de samenstellingen met een splinter als eerste lid aan bod komen; in paragraaf 3 die met een splinter als tweede lid en in paragraaf 4 de samenstellingen uit twee splinters. Ten slotte wil ik laten zien dat het me eigenlijk geen goed idee lijkt deze verkorte elementen *splinters* te blijven noemen (paragraaf 5).

1. Theorie

Een splinter is eigenlijk een stukje ‘afgesplinterd’ woord; het gaat dus om een bepaald type verkorting, bv. de splinter (-)burger uit *hamburger* en *digi(-)* uit *digitaal*. In het *Morfologisch Handboek van het Nederlands* wordt weinig aandacht aan verkorting besteed. Van den Toorn heeft het over morfeemsplinters en definieert die als ‘delen – splinters – van woorden die op niet-etymologische wijze van grotere gehelen zijn losgemaakt’ (Van den Toorn 1987: 93). Volgens Meesters is een splinter altijd een vrij willekeurige verkorting van een bepaald basiswoord, vaak van een geleed woord (Meesters 2004: 105). Splinters eindigen vaak op een klinker, meestal een -o, in bv. *aso(-)* en *promo(-)* en soms ook op een -i, in bv. *deli(-)* en *opti(-)*. Ik denk dat het uiterlijk van eerste leden in neoklassieke samenstellingen bij de vorming van splinters ook vaak een rol speelt: het eerste lid daarin eindigt bijna altijd op een klinker, meestal een -o, bv. in *geografie* en *sociologie*.

Splinters worden vaak overgenomen uit het (Amerikaans)-Engels: -(o)holic bv. komt uit *alcoholic* en -tainment uit *entertainment*. Ook zijn er veel splinters uit andere gelede uitheemse vormen of vormen naar uitheems model, bv. *demo(-)* uit *demonstratie* en *info(-)* uit *informatie*. Splinters uit van origine Nederlandse woorden komen veel minder vaak voor.

Sommige splinters worden vooral gebonden gebruikt, bv. -tainment in *infotainment* en *psychotainment* en -zine in bv. *e-zine* of *fanzine*; dit zijn meestal splinters die als tweede lid in samenstellingen gebruikt worden. Veel splinters kunnen echter ook als vrij morfeem gebruikt worden, bv. *deli* uit *delicatessen*(afdeling), *euro* uit *Europa/Europees* en *reli* uit *religieus*. Deze zelfstandig gebruikte splinters krijgen meestal woordstatus.

Splinters behouden vaak de gehele betekenis van het basiswoord, maar ontwikkelen vaak ook een eigen betekenis. Als splinters de gehele betekenis van het basiswoord behouden, worden ze geconcentreerde splinters genoemd (Meesters 2004: 113). Voorbeelden zijn de splinters *deli(-)* en *info(-)*: ze hebben dezelfde betekenis als de basiswoorden *delicatessen*(afdeling) en *informatie*, maar lijken alleen iets informeler. Splinters kunnen ook een heel andere betekenis ontwikkelen dan die van hun oorspronkelijke basiswoord. Een

bekend voorbeeld is de splinter (-)gate. (-)Gate komt eigenlijk uit *Watergate*, de naam van een hotel in Amerika waar de affaire zich afspeelde rond de voormalige Amerikaanse president Richard Nixon. *Watergate* verschoof vervolgens in betekenis: het werd ook de aanduiding van het schandaal zelf. Vervolgens werd het element (-)gate als een soort samenstellings-element gebruikt met de algemene betekenis ‘schandaal’. Ook kunnen splinters slechts een gedeelte van de betekenis van het basiswoord overnemen; deze splinters worden *gesecreterde* splinters genoemd (Meesters 2002: 113-114). Dat is bv. het geval bij de splinter *halva(-)* dat teruggaat op het basiswoord *halvarine*, een magere margarine met (de helft) minder calorieën. *Halva(-)* heeft vervolgens de betekenis van ‘met (de helft) minder calorieën’ of wellicht ‘light’ gekregen, in bv. *halvajam*. Hier is dus slechts een gedeelte van de betekenis van het basiswoord behouden; het betekenisaspect ‘margarine’ heeft de splinter *halva(-)* helemaal verloren.

Splinters combineren met soortgenoten in bv. *burgertaria* uit *hamburger* en *cafeteria* en *infomercial* uit *informatie* en *commercial*. Splinters combineren ook met woorden, in bv. *cheeseburger*, *digiloket*, *fanzine* en *relishoppen*. Bovendien combineren ze ook met klassieke gebonden grondmorfemen, de zgn. ‘confixen’, in bv. *audiozine*, *ciniefiel* en *psychotainment*. Splinters die combineren met andere splinters, confixen of woorden, zijn samenstellingen. Meesters citeert Algeo die een splintercompositum beschrijft als:

A combination of two or more forms, [in which] at least one (...) has been shortened in the process of combination. The shortening may be by simple omission of some part of a form, or it may result from overlapping of sounds (or letters) (Meesters 2004: 106)

Een splintercompositum is dus een combinatie van twee grondmorfemen waarvan er minstens één een, al dan niet gebonden, splinter is.

Splinters lijken soms ook met affixen te combineren, zoals in persoonsnamen op *-o* als *brabo* en *travo*; ook in *deskundo* valt de *-o* op. Meestal hebben deze zogenaamde splinterafleidingen op *-o* een negatieve connotatie. Bij deze afleidingen zou er uit moeten worden gegaan van de resp. splinters *brab-*, *trav-* en *deskund-*. Dat zijn vreemde vormen: het zijn weliswaar willekeurig afgesplinterde stukjes woord, maar echte splinters zijn bijna altijd goed uit te spreken. Vrijwel zeker stonden hier andere gelede vormingen op *-o* model die de *-o* wel van nature hebben en ook een persoon aanduiden, bv. *aso(-)*. Omdat het bij *aso(-)* niet om een gelede vorming gaat, zouden afleidingen als *brabo* etc. als ongeleed opgevat kunnen worden. Opvallend is wel dat de *-o* hier een soort suffix is en dat er ook andere vormingen zijn die erop lijken: er wordt immers altijd een bepaalde persoon benoemd, maar dan wel schertsend en redelijk ongunstig. Je zou dus kunnen zeggen dat een vormmoment hier systematisch correspondeert met een betekenismoment en dat dergelijke vormingen dus geleed zijn. Toch denk ik niet dat je dit afleidingsprocedé productief moet noemen. Er is weliswaar een beperkte reeksvorming, maar de vormingen zijn niet te voorspellen en het is niet zo dat er vooral licht schertsende persoonsnamen op *-o* gevormd worden. Voor een *Leidenaar* heb je bv. geen **Leido*; voor een *Gelderlander* geen **Geldo*. We moeten dan misschien niet uitgaan van een basissplinter *brab-* of *trav-*. Omdat vormingen op *-o* populair zijn, worden allerlei woorden verkort waarna gelijk een *-o* wordt toegevoegd. De *-o* is onmiskenbaar toegevoegd, omdat die ook niet in het basiswoord voorkomt: *brabo* < *brabander*; *travo* < *travestiet* etc. Omdat het dus moeilijk is de precieze splinter in deze afleidingen af te bakenen, en de vorming heel duidelijk als een geheel wordt gezien en misschien wel als ongeleed te beschouwen is, is de status van afleiding niet heel duidelijk. Daarom is het wel te verklaren waarom vormen als *brabo*, *travo* etc. vaak als de splinter zelf worden gezien, maar dan wel als een splinter met woordstatus.

Samenvattend kan gezegd worden dat met splinters vooral nominale samenstellingen worden gevormd; een productief procedé binnen het Nederlands. Bij eventuele

splinterafleidingen is het niet aannemelijk dat deze afleidingen productief gevormd worden; het lijkt om een creatief proces te gaan waarbij andere gelede vormen als basis gebruikt worden en er geen regel wordt toegepast.

2. Nieuwe samenstellingen met een verkort eerste lid

Naar het polibureau met de hospitolk in de meditaxi

In veel nieuwe samenstellingen blijken splinters voor te komen, vaak als eerste lid. Hieronder zal ik alfabetisch een aantal samenstellingen met een verkort eerste lid behandelen die voorkomen in de neocumulijst. Opvallend is dat veel van die splinters vaker in een vrij vaste betekenis in samenstellingen gebruikt worden: er is dus sprake van een bescheiden reeksvorming.

Een woord uit 2008 is *asobox* ‘boxje dat wordt geïnstalleerd in auto’s van notoire verkeersovertreders om asociaal gedrag te registreren’. Een vorming die hiermee samenhangt is *aso-slot* ‘speciaal soort slot in auto’s van notoire verkeersovertreders’. In de voorgaande jaren werden er vrij veel woorden met het eerste lid *aso(-)* gevormd, bv. *aso-aanpak* (2003), *asobak* (2004) en *asofamilie* (2005). *Aso(-)* is verkort uit het adjectief *asociaal* of eventueel uit het substantief *asociale*. Opgemerkt moet worden dat het hier allemaal om redelijk informele vormen gaat; persoonsnamen op *-o* hebben vaak een wat informeler karakter. De betekenis van *aso(-)* in deze vormen is in alle vormen vrij constant; het drukt meestal ‘bestemd voor asociale(n)’ of ‘asociale(n) betreffend’ uit. Het lijkt hier in betekenis een beetje op een prefix maar omdat het woord teruggaat op een lexicaal woord beschouw ik de vormen met *aso(-)* toch als samenstellingen.

Het woord *alcohol* wordt soms verkort tot *alco(-)* en als eerste lid gebruikt in samenstellingen. Hier is wederom duidelijk dat het basiswoord *alcohol* is, maar de precieze betekenis van het samenstellingslid *alco(-)* is pas duidelijk binnen het gebruik in gelede woorden. Dat is vaak zo bij splinters: splinters hebben vrij losse semantische grenzen. Het achterliggende begrip is bekend, maar de precieze betekenis komt pas naar voren binnen de gehele gelede vormen waarin ze voorkomen. Ook hierin lijken deze elementen wel wat op prefixen. Een *alcolock* (2002) is een systeem in je auto dat ervoor zorgt dat je auto niet start als je hebt gedronken. Andere vormen in deze sfeer zijn *alcomobilist* (2000), een automobilist die onder invloed van alcohol rijdt, en het daarbij horende *alcomobilisme* (2001).

Er zijn ook veel vormen met het eerste lid *arbo(-)*. De eerste vorming hiermee is *Arbowet* ‘wet op de arbeidsomstandigheden’; dit woord staat al in 1984 in *Van Dale*. *Arbo(-)* is samengesteld uit letters uit het woord *arbeidsomstandigheden*. De wet heet officieel ‘Arbeidsomstandighedenwet’, maar al gauw is de van origine wat informele benaming *Arbowet* gemeengoed geworden. Daarna werd *arbo(-)*, met kleine letter geschreven, veel gebruikt in moderne woordvormingen waarin arbeidsomstandigheden een rol spelen, bv. in de neocumulijst in *arboarts* (2001), *arbobeleid* (2001), *arbo-eis* (2001), *arboregel* (2005) en *arbocatalogus* (2005). De betekenis van *arbo(-)* is in alle gevallen vrij duidelijk, nl. ‘betreffende de arbeidsomstandigheden’ of ‘arbeidsomstandigheden-’.

Een ander verkort element dat veelvuldig als eerste lid wordt gebruikt in neologismen is *bio(-)*. Waarschijnlijk is het element *bio(-)* in deze woorden verkort uit het bijvoeglijk naamwoord *biologisch*, dat in eerste instantie alleen ‘op de biologie betrekking hebbend’ of ‘door de principes van de biologie bepaald’ betekende. In de jaren negentig van de 20ste eeuw komen er veel woorden bij waarin het eerste lid *bio(-)* ‘natuurlijk, organisch’ of ‘op natuurlijke, organische wijze verbouwd of vervaardigd’ betekent. Vooral veel voedingsmiddelen die op die manier geproduceerd werden, kregen het eerste lid *bio(-)*, bv. *bioaardappelen* en *biogroente*. Al snel kreeg de betekenis er in veel gevallen het aspect ‘milieuvriendelijk’ bij, omdat een natuurlijke verbouwingswijze betekende dat er alleen

natuurlijke stoffen gebruikt worden bij het verbouwen en bv. geen chemische bestrijdingsmiddelen. Eisen voor landbouwmethoden e.d. zijn internationaal vastgelegd, dus het is niet zomaar toegestaan alles *bio(-)* te noemen. Vormingen uit 2008 zijn bv. *biotoilet* ‘toilet dat geen water gebruikt om door te spoelen’ en *biogasbus* ‘bus die rijdt op groen gas’. Benamingen van voedingsmiddelen zijn bv. *biodrop* (2002) en *biobrood* (2006). In *biobedrijf* slaat het eerste lid *bio(-)* meer op de biologische landbouw zelf. Een ironische vorming is *biofiel* en daarbij *biofilie* (2007); een biofiel is een liefhebber van biologische landbouw en biologische producten. Soms wordt *bio(-)* ook nog als eerste lid gebruikt in de betekenis ‘uit natuurlijk of levend materiaal bestaand’ of ‘gebruikmakend van levend materiaal’, bv. in *biobom* (2001), *biowapen* (2001) of *bioneerslag* (2008).

Cardio(-) is van origine een klassiek eerste lid en werd vroeger gebruikt in vooral medische terminologie, bv. in de neoklassieke samenstelling *cardiologie*. Er komen niet veel neoklassieke, wetenschappelijke vormingen meer bij: dit lijkt een redelijk gesloten klasse. Wel wordt het element *cardio(-)* recentelijk vooral gebruikt als eerste lid in samenstellingen die een bepaalde vorm van fitness beschrijven; de eerste vorming was *cardiofitness* ‘fitness die vooral goed is voor de conditie van het hart en waarbij het uithoudingsvermogen wordt getraind’, waarin *cardio* verkort is uit het adjectief *cardiovasculair* ‘het hart en de bloedvaten betreffend’. Een neologisme uit 2008 is bv. *cardiostriptease*, een mix van cardiofitness en stripteasedansen.

Ieder jaar komen er heel veel nieuwe woorden met het eerste lid *digi(-)* bij, verkort uit het adjectief *digitaal*. De betekenis van *digi(-)* is veelal hetzelfde als die van het adjectief *digitaal*, maar wordt ook vaak in de betekenis ‘gebruikmakend van digitale apparatuur’ of ‘via digitale apparatuur’ gebruikt of soms ook in de betekenis ‘op het internet’ of ‘via het internet’, bv. in *digiflirten* uit 2008. Verder vallen vormingen als *digifraude* (2000), *digirechercheur* (2001) en *digistroom* (2002) op. Er is ook een aantal vormingen waarin ook het tweede lid verkort is, bv. *digibeet* (2001), *digitenne* (2002) en *digicorder* (2005). Op verkorting van beide leden kom ik terug in paragraaf 4.

Ook *docu(-)* als eerste lid komt in een reeksje woorden voor. *Docu(-)* is verkort uit *documentaire* en heeft dezelfde betekenis als dit basiswoord; het wordt meestal gebruikt in samenstellingen die mengvormen aangeven van een documentaire en een andere mediavorm, bv. *docusoap* (2000), *docucomedy* (2001) en *documercial* (2001). Uit 2008 komt *docubiografie*, ook weer verkort tot *docubio*, ‘documentaire over een bepaalde, meestal beroemde, persoon’.

Eco(-) wordt in moderne vormingen in dezelfde betekenis gebruikt als *bio(-)*: ‘met respect voor het natuurlijke evenwicht geteeld, geproduceerd, vervaardigd of werkend en dus weinig belastend voor het milieu; milieuvriendelijk’. *Eco(-)* is verkort uit het bijvoeglijk naamwoord *ecologisch*. Bij *eco(-)* is de wisselwerking tussen diverse natuurlijke en onnatuurlijke processen belangrijk en ook de nadrukkelijke rol van de mens daarbinnen. Ik vind de ‘milieuvriendelijke’ betekenisontwikkeling van *eco(-)* niet vreemd: *eco(-)*: juist door de rol van de mens wordt het natuurlijke evenwicht verstoord. Ook *eco(-)* wordt in veel benamingen van voedingsmiddelen gebruikt, bv. *ecobanaan*, *ecogroente* en *ecomelk*. Opvallend is ook dat juist *eco(-)* vaak betrekking heeft op ‘non-food’; veel namen van reinigingsmiddelen hebben het element *eco(-)* in zich. Ook andere gebruiksproducten hebben *eco(-)* als eerste lid, bv. *ecokatoen* en *ecoluier*. Interessant is dat *eco(-)* ook vaak het betekenisaspect ‘op menswaardige wijze’ of ‘eerlijk’ in zich heeft; dit betekenisaspect lijkt *bio(-)* niet te hebben. Ook hier is deze betekenisontwikkeling voorspelbaar door de actieve rol van de mens. Behalve het ‘verantwoord’ omgaan met de natuur is het verantwoord omgaan met mensen ook belangrijk, vooral in lagelonenlanden.

Uit 2008 zijn bv. *ecodisco*, een disco zoals de *WATT* in Rotterdam waar je ‘duurzaam’ kunt dansen, omdat uit de dansvloer energie opgewekt kan worden, en *ecolimo*, een ‘groene’

limousine. Een andere vorming uit 2008 is *ecovriendelijk* ‘milieuvriendelijk’. *Ecopolis* (2008) is van een iets andere orde: het is een drijvende stad voor ecologische vluchtelingen. Eerdere vormingen met *eco(-)* zijn bv. *ecoactivist* (2000), *ecofeministe* (2000), *ecoboer* (2001), *ecobonus* (2001), *ecofriet* (2001), *ecokeur* (2001), *ecokeurmerk* (2001), *ecoauto* (2003) en *ecoheffing* (2003).

Een bijzondere vorming is *ecoduct* (2004), waarbij ook het tweede lid verkort is, namelijk uit *viaduct*. Een *ecoduct* is een oversteekplaats voor wild, vooral herten. Hier is *eco(-)* dus weer meer op te vatten als ‘bestemd voor levende wezens’; de milieuvriendelijke betekenis ontbreekt hier.

Ook het verkorte lid *emo(-)* uit het adjectief *emotioneel* wordt in neologismen gebruikt: een *emojongere* (2008) is een bepaald type jongere, dat lijkt op een gothic, maar zich onderscheidt door een voorkeur voor een bepaald type muziek, die dan weer *emocore* (2002) wordt genoemd. Hierin is *(-)core* weer een verkorting uit *hardcore* en *emo(-)* waarschijnlijk uit *emotional*; de vorming is waarschijnlijk in het geheel geleend uit het Engels. Een andere vorming is *emocratie* (2002), een creatieve, ironische vorming voor een bepaalde staatsvorm die door emoties beheerst wordt. Ook *emotelevisie* (2000) en *emo-tv* (2000) bestaan; ook dit zijn licht informele vormingen.

Euro(-) is een bijzonder geval. In eerste instantie werd het element gebruikt als verkorting van *Europees* (of evt. *Europa*) en dan ook in de betekenis ‘Europees’, maar ook in de specifiekere betekenis ‘met betrekking tot de EU of de EEG’. Het element heeft woordstatus gekregen vanaf 2000 in de munt-betekenis, bv. in *eurobiljet* (2000), *eurocent* (2000), *europroof* (2000) en *eurodistrict* (2008). Verder wordt het incidenteel nog gebruikt als al dan niet gebonden eerste lid in de meer algemene betekenis ‘Europees’ of ‘met betrekking tot Europa of de EEG’, in bv. *eurowees* (2008) en *eurokritisch* (2004). *Eurofobie* en *eurofoob* werden al gebruikt in de betekenis ‘angst voor de Europese eenwording’, maar wordt vanaf 2001 ook gebruikt voor ‘angst voor de euro’; iets soortgelijks geldt voor *eurofilie* en *eurofiel*. Een mixvorm is de creatieve vorming *euroforie* (2002), een euforische stemming ten aanzien van de invoering van de euro.

Ook *flex(-)*, verkort uit *flexibel*, is een reeksvormend eerste lid, bv. in 2008 in *flexdocent*. Uit 2000 is al *flexwerker*; andere vormingen zijn *flexkantoor* (2001), *flexkracht* (2001), *flexsector* (2001), *flexregeling* (2002), *flexbaan* (2003), *flexplek* (2003), *flexwet* (2003), *flexteam* (2004), *flexondernemer* (2006), *flex-examen* (2007) met daarbij ook *flexamen*. In woordvormingen met het eerste lid *flex(-)* gaat het bijna altijd om bepaalde arbeidsomstandigheden die flexibel zijn, bv. wat betreft werktijden of contracten.

Het verkorte eerste lid *homo* uit *homoseksueel* is voor taalgebruikers een zelfstandig naamwoord geworden. Het is dan ook niet verwonderlijk dat er ieder jaar heel veel woorden met het eerste lid *homo* bijkomen, bv. in 2008 *homohealing* ‘speciale bijeenkomst van gelovigen waarbij homo’s “genezen” zouden worden van hun homoseksualiteit’ en *homocide* ‘het doden van homoseksuelen’; eerdere vormingen waren al *homotoerisme* (2001), met daarbij *homotoerist* (2001) en *homotoeristenbureau* (2001), *homotheoloog* (2001), *homostel* (2005) en *homocratisch* (2007).

Een creatieve vorming is *hoolifoon* (2006), een speciale telefoondienst die de politie snel informeert over voetbalvandalisme. Het eerste lid is hier verkort uit *hooligan*. Een eenling is ook *hospitolk* (2004) voor een tolk die in het ziekenhuis werkt en waarin het eerste lid verkort is uit *hospitaal*.

Ook *info(-)* is al langer in gebruik als verkorte versie van *informatie*, en lijkt in samenstellingen wat minder formeel te worden, vgl. bv. *infolek* (2000), *infofilter* (2002), *infomarkt* (2002), *infomanie* (2005) en *infosessie* (2008). *Infomercial* (2008) is weer een mengvorm uit *informatie* en *commercial*. Eerder viel de blend *infotainment* (2001) al op.

Een minder goed ‘bekkende’ verkorting is *menstrua(-)* uit *menstruatie*, dat in de synoniemen *menstruafoon* (2005) en *menstruamobiel* (2005) gebruikt wordt: het gaat hier om een mobiele telefoon die vrouwen informeert over hun eisprong en het begin van hun menstruatie. Deze verkorting klinkt weinig welluidend; ik vind het daarom niet vreemd dat er niet meer woorden met dit eerste lid zijn ontstaan.

De *metroseksueel* was in 2003 een nieuw type man: het is een man die vrouwelijke trekjes vertoont, in zowel uiterlijk als gedrag, maar wel heteroseksueel is. Het eerste lid *metro(-)* is gekozen omdat dergelijke mannen meestal ‘in de grote stad’ leven en omdat het in klank wat lijkt op *hetero*. Het eerste lid *metro(-)* is waarschijnlijk verkort uit Engels *metropolitan*. In *metroman* (2003) is dat *metroseksueel* vervolgens weer verkort.

Een gekunstelde vorming is *mosleek* (2004) ‘iemand die niet van moslims weet’, waarbij het eerste lid verkort is uit *moslim*. Dit lid *mos(-)* zal waarschijnlijk niet in reeksen woorden voorkomen, omdat het te onduidelijk is. Er is wel een reeksje woorden met het eerste lid *islam*, waarna meestal een *-o* wordt ingevoegd, bv. *islamofob*, maar hier gaat het niet om een verkort element.

In *narcobaas* (2002) is *narco(-)* waarschijnlijk een verkorting uit het zelfstandig naamwoord *narcotica*. Er zijn meerdere nieuwe woorden gevormd met het eerste lid *narco(-)* en die hebben altijd met de handel in drugs te maken, bv. *narcodictatuur* (2002), *narcoschip* (2002), *narcostaat* (2002) en *narcomaffia* (2004).

Het element *neder(-)* wordt als samenstellingselement gebruikt om aan te geven dat iemand ook Nederlander is of iets ook Nederlands, bv. in *nedermoslim* (2006) en *nederbelg* (2002) of om te benadrukken dat iets Nederlandstalig is, bv. *nederrap* (2001).

Paddo is waarschijnlijk ooit verkort uit *paddenstoel*, maar heeft al gauw de specifiekere betekenis gekregen van een bepaald soort hallucinerende paddenstoel, werkend als drug, en werd dan vooral als vrij morfeem gebruikt. Vormingen met *paddo* als eerste lid zijn bv. *paddokweker* (2000), *paddoshop* (2000), *paddobranche* (2001), *paddokwekerij* (2001) en in 2008 uiteindelijk het *paddoverbod*.

Ook *poli* als verkorting van *polikliniek* wordt al langer zelfstandig gebruikt en komt ook incidenteel voor als eerste lid in samenstellingen als bv. *polibureau* (2000) en *polishoppen* (2006). *Poli* werd eerst vooral in spreektaal gebruikt als vrij morfeem, maar lijkt de informaliteit grotendeels te verliezen. *Poli* komt ook vaak als tweede lid voor, bv. in *alcoholpoli* (2008), maar over verkortingen als tweede lid ga ik uitgebreid in in paragraaf 3.

Refo(-) is een verkort element vergelijkbaar met *aso(-)*, om een bepaald type persoon aan te geven. Het gaat hier ook om een redelijk informele, licht onvriendelijke benaming. Toch worden er vrij veel neologismen mee gevormd, bv. *refocafé* (2001), *refocultuur* (2008) en *refoschool* (2008). Opvallend is dat de betekenis dezelfde is als die van *gereformeerde*, maar dan met een licht negatieve bijmaak. De verkorting lijkt hier uit het middenstuk van het woord *gereformeerde* gehaald; misschien ook met bijgedachte aan de woorden *reformatorisch* en *reformatie*. Ook *grefo(-)* komt incidenteel voor, maar het element *refo(-)* verdient de voorkeur.

In dezelfde sfeer valt *reli(-)*, verkort uit het bijvoeglijk naamwoord *religieus* of het zelfstandig naamwoord *religie* en zeer vaak gebruikt als eerste lid in neologismen in de betekenis ‘religieus’ of ‘met religieuze kenmerken of elementen’ of ‘met betrekking tot religie’, bv. in *relithriller* (2001), *relirock* (2003), *relibeleggen* (2004), *relispam* (2004), *relifundi* (2007), *relicanon* (2008), *reliproza* (2008) en *Reliwiki* (2008), een Nederlandse online encyclopedie over religieuze gebouwen. *Reli(-)* was eerst redelijk formeel, maar lijkt zijn informaliteit te verliezen.

Een eenling is het eerste lid *robo(-)*, verkort uit Engels *robotic* of *robot*, in bv. *robocall* (2008), een bepaalde manier van automatisch telefoneren die president Obama dit jaar veelvuldig gebruikte. Opvallend is dat de verkorting hier plaatsvindt tot de *-o*: er zou

immers ook voor gekozen kunnen worden om het element *robot* niet in te korten. Dit is waarschijnlijk gebeurd omdat veel samenstellingen een eerste lid op *-o* hebben.

Tot slot valt de verkorting *virtu(-)* in *virtuvrijen* (2006) erg op. Dit woord is erg gekunsteld, het is moeilijk uitspreekbaar en er zijn tal van andere – Engelse – elementen voorhanden om hetzelfde uit te drukken, bv. *cyber* en *digi(-)*. Bij computertermen is er sowieso vaak een voorkeur voor Engelse termen.

Samenvattend kan gesteld worden dat verkortingen vaak als eerste lid in een samenstelling worden gebruikt. Vaak wordt eenzelfde splinter in diverse woorden gebruikt in een vrijwel dezelfde, eigen betekenis: er is sprake van reeksvorming. Dit is bv. het geval bij verkortingen als *aso(-)*, *bio(-)*, *digi(-)*, *eco(-)* en *euro(-)*. Het zou kunnen dat deze verkortingen voor de taalgebruikers op zichzelf staande elementen zijn geworden die ze actief gebruiken bij de woordvorming, vooral als samenstellingselement. De betekenis van de elementen is vrij constant en heeft soms iets van een prefix. Omdat deze elementen wel altijd teruggaan op lexicale woorden, kies ik ervoor deze vormen toch als samenstellingen te zien en de eerste leden hooguit als prefixoïden op te vatten.

3. Nieuwe samenstellingen met een verkort tweede lid

Tijd voor een soberade in het bararium van de buurderij

Opvallend is, dat er veel minder nieuwe samenstellingen zijn waarin alleen het tweede lid verkort is. Hieronder zal ik zoveel mogelijk alfabetisch enkele woorden met een verkort tweede lid behandelen. Omdat het hier gaat om verkorte tweede leden, zal ik echter eventuele andere woorden met hetzelfde verkorte tweede lid daarbij direct behandelen. Bovendien zal ik in deze paragraaf sommige soorten woorden samennemen uit semantische overwegingen.

Een *autocopter* (2002) is een soort vliegende auto, en is dus ook weer een mixvorm van twee zaken, in dit geval van een auto en een helikopter. Het tweede lid is verkort uit het zelfstandig naamwoord *helikopter*, waarschijnlijk uit het Engelse woord omdat het met een *c* gespeld is. Opvallend is dat hier niet gekozen is voor de vorming *autoheli* of *heliauto*: het woord *helikopter* wordt immers vaker verkort, maar het is dan meestal een kopverkorting.

Een vorming uit 2008 waarin alleen het tweede lid verkort is, is *bararium* uit *bar* en *aquarium*. Een bararium is een rookvrije ruimte achter de bar van een café. Deze ruimte, waar het barpersoneel staat, is grotendeels afgescheiden van de rest van het café door een glasplaat.

Een *bussagier* (2000) is een passagier in de bus; in dit woord is het tweede lid verkort uit *passagier*. Een *buurderij* (2006) is, vereenvoudigd gezegd, een boerderij waar mensen kunnen meehelpen die in de buurt van de boerderij wonen. De verkortingen zijn waarschijnlijk ontstaan bij het samenvoegingsproces zelf. Het is niet waarschijnlijk dat *(-)derij* of *(-)sagier* ingezet worden bij verdere woordvorming; deze verkortingen zijn voor de taalgebruiker geen realiteit.

Een uit het Engels overgenomen creatieve vorming is *claymation* (2003): het maken van animatiefilmpjes met daarin kleipoppetjes, zoals bv. Pingu in de gelijknamige serie.

Een andere Engelse gelegenheidsvorming is *cowmunity* (2005), waarin het tweede lid verkort is uit Engels *community* en de gehele vorming een woordspeling met dat woord is.

Uit 2008 komt ook *drunkorexia*, waarin het tweede lid verkort is uit het zelfstandig naamwoord *anorexia*: het betekent ‘anorexia als gevolg van overmatig alcoholgebruik’; vergelijk bv. ook de vorming *fashiorexia* (2008), anorexia die ontstaat als vrouwen al hun geld uitgeven aan kleren en daardoor geen eten meer kunnen kopen. Een gelegenheidsvorming is ook *cashtrouner* (2001) ‘ruimtetoerist’, overgenomen uit het Engels en daar gevormd uit *cash* en een verkorting van *astronaut*; een andere vorming met *-naut* is *internaut* (2000), voor ‘ervaren internetgebruiker; internetspecialist’. Andere creatieve vormen zijn *deaflympics* (2001) ‘Olympische spelen voor doven’, *dognapper* (2005) ‘iemand die een hond kidnappt’ en *freeganisme* (2007) ‘bepaalde stroming die zich tegen de

kapitalistische maatschappij keert, omdat daarin mensen en dieren uitgebuit worden' en daarbij ook de *freeganist* (2007).

Go-gurt (2000) is een productnaam voor een bepaald soort ontbijtyoghurt: in de reclamewereld is het natuurlijk handig om woorden in elkaar te schuiven en één opvallende, korte naam te gebruiken waarin toch zoveel mogelijk gezegd kan worden.

Andere gekunstelde, ironische vormingen zijn *krapitalist* (2001) 'belegger die krap bij kas zit' en *krentenier* (2001) 'iemand die bewust zuinig en sober leeft' en daarbij het werkwoord *krentenieren* (2001). Ook *malodorant* (2002) 'deodorant die erg slecht ruikt' is een gelegenheidsvorming, waarbij de toegevoegde *-o* weer opvalt.

Een mengvorm van twee stromingen, in dit geval muziekstromingen, is *metalektro* (2001), waarbij het tweede lid *elektro* verkort is en het om een mix van metal en elektro gaat. In *ovotonde* en *viertonde* (2008) is *rotonde* in het tweede lid verkort tot (-)tonde; het betreft hier echter nog steeds een bepaald soort rotonde. De verkorting (-)tonde is denk ik geen realiteit voor de taalgebruiker; het woord *rotonde* wordt hier voor de gelegenheid verkort.

Een aardige gelegenheidsvorming is *soberade* (2003): limonade om nuchter van te worden. Het gaat ook niet om een bepaald soort limonade; het gaat om de reden dat je de limonade drinkt: je drinkt het drankje om te ontnuchteren nadat je alcohol hebt gedronken.

Een gekunstelde vorming is verder *strandvertentie* (2000), waarbij het tweede lid waarschijnlijk verkort is omdat de twee woorden in klanken iets overeenkomen.

Er zijn verkorte elementen die als tweede lid in samenstellingen voorkomen die een bescheiden reeksvorming vertonen, bv. het element *cam* uit *camera* in bv. *webcam* (2000) en andere vrij doorzichtige vormingen als *birdcam* (2001), *babycam* (2004) en *trafficam* (2004). Een *bobbycam* (2008) is een camera in een politiehelm: de politie kan zo redelijk onopvallend vergripen filmen. Het element *cam* kan echter zelfstandig gebruikt worden en ook al eerste lid, bv. in *camcorder*. Het is onzinnig deze elementen langer als splinters te beschouwen. Belangrijk is ook dat het hier om een kopverkorting gaat, en niet om staartverkorting. Het ontstane verkorte element heeft naar mijn mening woordstatus en kan als eerste en als tweede lid en als vrij morfeem gebruikt worden. Hetzelfde geldt voor *poli* als verkorting van *polikliniek*. In 2008 werden bv. gevormd de *alcoholpoli* en de *syncopepoli*; uit 2001 dateert de *spoedpoli*. Het is eigenlijk niet juist elementen als *cam* en *poli* in deze paragraaf als voorbeelden van verkorte elementen als tweede lid te behandelen.

Een ander bekend voorbeeld is (-)gate dat in moderne vormingen 'schandaal' betekent, vaak met een naam als eerste lid, bv. in *Baligate* (2000), *Mabelgate* (2003), *Margaritagate* (2003) en *Schipholgate* (2005). Verder komt het voor in bv. *tepelgate* (2004), *nipplegate* (2004), *postnipplegate* (2005) en *cartoongate* (2006).

Een klein aantal gebonden verkorte tweede leden vertonen een bescheiden reeksvorming, bv. *-aholic* (eigenlijk verkort uit *alcoholic*, maar hier met een eigen betekenis) in bv. *webaholic* (2000), *shopaholic* (2004) en in het al vrij oude *workaholic*.

Een soortgelijk element is (-)duct uit *viaduct*, in bv. *cerviduct* (2001) 'viaduct voor herten' en *stadsduct* (2005) 'viaduct in de stad'. Eerder werd ook al *ecoduct* gevormd 'viaduct voor overstekend wild, vooral voor herten'. Een *ecoduct* dat behalve voor wild ook bestemd is voor fietsers en wandelaars, heet *recroduct* (2003).

Een iets ander geval is het element *-tainment*, dat alleen als gebonden tweede lid gebruikt wordt en niet zelfstandig voorkomt, in de neocumulijst in wat gekunstelde vormingen als *labourtainment* (2000), *shoppertainment* (2000), *charitainment* (2001) en *mediatainment* (2002), maar bv. ook bekend in *infotainment* en *psychotainment*, waarin beide leden verkort zijn. Het opvallende is dat de verkorting hier ook niet heeft plaatsgevonden tot het eerste lid, wat wel het geval is bij bij de elementen *cam* en *poli*. *-tainment* is een staartverkorting en woorden die op een dergelijke manier verkort worden, worden vaak en veelvuldig gebruikt in blends, maar worden moeilijker een zelfstandig morfeem.

Een staartverkorting is ook (-)zine uit *magazine*, maar dat kan al wel zelfstandig gebruikt worden; het komt bv. voor in samenstellingen als *manzine* (2000), *webzine* (2001) en *fanzine* (2002).

Splinters worden vaak gebruikt in woordvormingen die een 'mixvorm' van of een kruising tussen twee zaken aangeven, bv. in de volgende kledingstukken: *shortama* (2003) voor een bepaald soort pyjama met een korte broek en *trijama* (2000) voor een pyjama die bestaat uit drie onderdelen. De *tankini* (2001) is een bepaald soort badkleding en een kruising tussen een bikini en een badpak en een *boerkini* (2006) is badkleding die op een boerka lijkt en door vrouwen die een boerka dragen, gebruikt kan worden.

Soms is er ook een overeenkomst in klank of een overlapping in letters waardoor die dubbele letters of gelijkklinkende letters gedeleerd worden, bv. in *netiquette* (2001), *sextacy* (2002), *shitlist* (2003), *sekspertise* (2006) en *preferendum* (2007). Dit zijn bijna allemaal creatieve, licht ironische vormingen. De elementen worden voor de gelegenheid verkort omdat ze onderling een bepaalde overlap vertonen. In de volgende paragraaf zal ik woordvormingen behandelen waarin beide leden verkort zijn; in veel gevallen gaat het hier ook om woorden die een bepaalde mixvorm of combinatie van twee zaken benoemen.

Samenvattend kan gesteld worden dat, als verkorte elementen al als tweede lid in een samenstelling gebruikt worden, het meestal gaat om creatieve vormingen. De verkorting is vaak eenmalig en naar mijn idee is de samenstelling ook voor de gelegenheid gevormd. Meestal is een ander geleed woord als basis aan te wijzen: het gaat niet om optellende samenstelling die volgens een bepaalde morfologische 'regel' gevormd wordt. Het verkorte element wordt meestal niet als talige realiteit 'herkend' en stelselmatig gebruikt in nieuwe vormingen, zoals dat bij de verkorte eerste leden wel vaak gebeurt.

4. Nieuwe samenstellingen met een verkort eerste en een verkort tweede lid

Vloggen tijdens de spoap in het wozoco

In veel samenstellingen zijn beide leden verkort. De redenen hiervoor zijn verschillend. In veel vormingen komt de verkorting voort uit een overlapping in letters, lettergrepen of klanken, of op basis van een andere gelijkenis. Verder worden twee woorden vaak in elkaar 'geschoven', omdat ze semantisch ook een mixvorm van twee zaken uitdrukken. In deze paragraaf zal ik geen alfabetische opsomming geven maar een opsomming naar type samenstellingen wat betreft de betekenis.

In de volgende woorden vertonen de verkorte elementen een overeenkomst in letters of klanken, en duiden ze samen een combinatie of mixvorm van twee zaken aan: *keytar* (2006) 'een kruising tussen een keyboard en een gitaar', *rexy* (2007) 'iemand die sexy wordt gevonden omdat hij of zij heel dun is'. Verder vallen woorden op als *glokaal* (2007), een mixwoord van *globaal* en *lokaal*, en *klimiet* (2007), een mixwoord van *klimaat* en *limiet*.

Er zijn ook woorden waarbij de verkorte elementen geen overeenkomst in letters of klanken vertonen, maar waarin wordt aangegeven dat een levend wezen een kruising is van twee diersoorten of rassen, bv. de *labradoedel* (2007), een kruising tussen een labrador en een poedel. Ook zijn er woorden die duidelijk maken dat iets twee elementen in zich verenigt of een mix of combinatie van twee zaken is, bv. *magalog* (2000), een blend van *magazine* en *weblog*; *dramedy/dramady* (2001), een mix van *drama* en *comedy*; *dobli-spiegel* (2001), een dode- en blindehoekspiegel; *smatje* (2001), een straattaalwoord uit *meisje* en *schatje*; *aerobatics* (2002), een combinatie van *aerobic* en *acrobatiek*; *reconomie* (2002), een samentrekking van *recreatie* en *economie*; *sitcom* (2002), een verkorting van Engels *situational comedy*; *blook* (2007), een kruising van *blog* en *book*; *infomercial* (2008) uit *informatie* en *commercial* en *smirten* (2008), uit Engels *smoke* en *flirt* met de Nederlandse uitgang *-en*. Andere voorbeelden zijn: *watsu* (2002) 'watershiatsu'; *Engfrikaans* (2003), 'mix van Engels en Afrikaans'; *romkom* (2003), 'romantische komedie'; *BraTa-team* (2004)

'brand- en traangasteam'; *vlog* 'video weblog' (2005) en daarbij *vlogcultuur* (2005), *vloggen* (2005), *vlogger* (2005), *vlogster* (2005); *vodcast* (2005) 'video podcast' en daarbij *vodcaster* (2005) en *vodcasting* (2005); *wigger* (2003) of *whigger* (2005) 'white nigger'; *mobisode* (2006) 'episode van bv. een soap op je mobiele telefoon'; *splog* (2006) 'spam blog'; *spoap* (2007), 'soapserie met korte afleveringen tijdens het reclameblok', en daarbij *spoapserie* (2007).

Soms gaat het zelfs om een mix van drie zaken: *holebi* (2001) is verkort uit *homo lesbisch biseksueel*, en wordt meestal gebruikt om aan te geven dat cafés, feesten en andere gelegenheden nadrukkelijk voor mensen van alle geaardheden bestemd zijn. *Holebi* wordt ook als eerste lid gebruikt in bv. *holebikerk* (2006), *holebimuziek* (2006) en *holebiseksualiteit* (2006). Ook *horefi* uit 2001 is een drieledige verkorting van *hotel restaurant fitness*, waarbij duidelijk de parallel met *horeca*, *hotel restaurant café* gezien moet worden. *HaFaBra* (2004) is verkort uit *Harmonie Fanfare Brassband* en *wozoco* (2002) uit *woonzorgcomplex*.

Verder zijn er samenstellingen met twee verkorte leden waarbij het gaat om iets dat ook vanuit een ander oogpunt gezien moet worden, of om iets dat al bekend is dat op een bepaalde manier een opvallende extra eigenschap heeft of zelfs een van het gewone geval afwijkende eigenschap, bv. *culibeet* (2000) 'nietsweter op culinair gebied'; *spopo* (2000) 'spoorwegpolitie'; *vi-vo-vegetariër* (2001) 'vegetariër die wel vis en gevogelte eet'; *workaholiday* (2001) 'vakantie waarin iemand toch werkt'; *zotel* (2002) 'zorghotel'; *semigrant* (2002) 'iemand die de helft van het jaar in een land woont en de andere helft van het jaar in een ander land' en daarbij *semigratie* (2002); *mortulance* (2003) 'ambulance met speciale voorzieningen om overledenen die een niet-natuurlijke dood zijn gestorven te vervoeren'; *medikopter* (2004) 'helikopter met allerlei medische voorzieningen aan bord die door ziekenhuizen etc. wordt gebruikt'; *manty* (2007) 'panty voor mannen'; *movel* (2007) 'boek, 'novel', op de mobiele telefoon'; *agflatie* (2008) 'agroinflatie'; *manny* (2008) 'male nanny', *staycation* (2008) 'vakantie waarin iemand thuisblijft'; *threenager* (2008) 'iemand van in de dertig die zich gedraagt als een teenager'.

Een heel specifieke betekenis heeft *brus* 'broer of zus van iemand met een handicap of ziekte' (2002); hierbij is ook *brusjesdag* (2005) gevormd. Een redelijk speciaal geval is ook *podcast* (2004); het is een samentrekking van *iPod* en *broadcasting*, maar er wordt niet meer teruggedacht naar deze woorden; het is een fenomeen op zich geworden. Ook de woorden *podcasten* (2004), *podcaster* (2004) en *podcasting* (2004) bestaan.

Samenvattend kan gesteld worden dat samenstellingen waarin twee leden verkort zijn en 'in elkaar geschoven' vaak ook een mengvorm van twee zaken, verschijnselen etc. aangeven. Bovendien is er ook vaak een overlap in letters of in klanken. Waarschijnlijk zijn deze elementen voor die vorming voor de gelegenheid verkort tijdens het samenvoegingsproces.

5. Conclusie: Doet de verkorting er wel altijd toe?

Nee, meestal niet meer

Veel neologismen zijn samenstellingen. Dat is niet zo vreemd: nieuwe woorden maken is vaak combineren wat je al hebt. Veel nieuwgevormde samenstellingen hebben een splinter als eerste lid, bv. *aso(-)*, *bio(-)*, *digi(-)* en *reli(-)*. Opvallend is dat veel van die verkorte eerste leden vaker in samenstellingen gebruikt worden en reeksvorming vertonen. Behalve als samenstellingselement kunnen deze elementen ook als vrij morfeem gebruikt worden en ze hebben meestal een redelijk constante betekenis. De vraag is of deze elementen nog langer als verkorte elementen gezien moeten worden en of het nodig is deze elementen nadrukkelijk te benoemen als verkortingen. Het lijkt erop dat taalgebruikers deze elementen als aparte, op zichzelf staande elementen zien en deze actief en direct gebruiken in woordvorming zonder

‘terug te denken’ aan een basiswoord of het basiswoord iedere keer opnieuw te verkorten. Mogelijk zijn veel splinters onderweg een volwaardig woord te worden.

Bij samenstellingen waarin het tweede lid verkort is, lijkt het er op dat de verkorting voor de gelegenheid gebeurd is. In *bussagier* en *buurderij* is de splinter eigenlijk geen realiteit: de splinters kunnen achteraf wel geconstrueerd worden om na te gaan hoe het woord opgebouwd is, maar de splinters *-sagier* en *-derij* worden vervolgens niet ingezet bij verdere woordvorming. Omdat woordvorming in het Nederlands woordgebaseerd is, wordt er vaak krampachtig en achteraf een soort ‘basis’ gereconstrueerd om de vorming te kunnen verantwoorden. Dit gebeurt ook vaak bij wortelvormingen als bv. *demonstratie* en *demonstreren*: de wortel *demonstr-* kan naar mijn mening nooit de ‘input’ voor een nieuwe vorming zijn.

Vooraf in samenstellingen die uit twee verkorte leden bestaan, valt het gelegenheidskarakter van de verkortingen op; twee woorden worden bv. verkort omdat ze overeenkomen in klank of in letters, zoals bv. in *lokaal* en *hactivisme*. Het overlappende gedeelte wordt dan ‘ingeslikt’. Misschien doet het er alleen in dit soort creatieve gelegenheidsvormingen toe het proces van verkorting te benadrukken; bij de vorming *smirten* zeg je wel ‘dat komt uit *smoke* en *flirt*’ (met de Nederlandse uitgang *-en*). Ook bij vormingen die duidelijk een combinatie van twee zaken benoemen of aangeven dat iets uit verschillende oogpunten bezien moet worden, zijn de basiswoorden nodig om het woord uit te leggen. De combinatie is dan ook altijd opvallend en nieuw, bv. in het geval van *labradoedel*, een kruising tussen een labrador en een poedel, of *lemelon*, een kruising tussen een citroen en een meloen. Bij de vorming *asobak* wordt er echter niet meer gezegd: ‘Het eerste lid komt eigenlijk van *asociaal*’: dat is allang bekend en het element *aso(-)* wordt waarschijnlijk als element op zich gebruikt in woordvorming.

De naam *splinter* is een weinig interessante omdat deze naam alleen maar benadrukt dat het woord verkort is. Bovendien is het een diachroon standpunt om zulke elementen splinter te noemen, omdat er eigenlijk mee benoemd wordt hoe ze tot stand zijn gekomen, ooit. Verder is een splinter ook helemaal niet zo toevallig of willekeurig gevormd: het gaat bij splinters vaak om elementen die er vormelijk vrij hetzelfde uitzien, ze eindigen namelijk meestal op een klinker, en ze zijn allemaal goed uit te spreken. Verder zijn ze lang genoeg om nog goed terug te kunnen denken aan het basiswoord: de naam *splinter* suggereert wel heel weinig woord. Juist die elementen die op een klinker eindigen en goed uit te spreken zijn, krijgen vaak woordstatus; een nogal grote ‘carrière stap’ voor iets dat zo weinig voorstelt. Het is misschien goed die verkortingen vanaf het begin geen *splinter* te noemen, maar gewoon *verkortingen*.

In die gevallen waarin de splinter niet op een klinker eindigt en moeilijker uit te spreken is, bv. *-sagier*, gaat het meestal niet om een echte splinter: het gaat om achteraf geconstrueerde woorddelen in een geleed woord waarin woorddelen voor de gelegenheid verkort en in elkaar geschoven zijn. De splinter heeft in deze gevallen nooit bewust bestaan voor de taalgebruiker.

Al met al lijkt het me onzinnig de naam *splinter* nog langer te gebruiken: eigenlijk bestaan splinters namelijk niet.

Besluit

Fons wordt geen pensioenbreukeling in de seniorenbios

Er zijn niet zoveel neologismen met verkorte elementen die op ‘met pensioen gaan’ slaan. De bovenstaande zin slaat dus eigenlijk nergens op. Fons heeft altijd heel stellig beweerd dat hij de term *splinter* onzinnig vindt. Dat vond ik dan weer nergens op slaan. En Fons heeft altijd gelijk, maar ik heb ook altijd gelijk. Nu ik verder in mijn promotieonderzoek ben, moet ik Fons toch gelijk geven: de term *splinter* slaat echt (bijna) nergens op.

Bibliografie

Haas, Wim de en Mieke Trommelen (1993), *Morfologisch handboek van het Nederlands. Een overzicht van de woordvorming*. 's-Gravenhage, Sdu Uitgeverij.

Meesters, Gert (2004), *Marginale morfologie in het Nederlands: paradigmatische samenstellingen, neoklassieke composita en splintercomposita*. Gent, Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde.

Toorn, M.C. van den (1987), 'Neoklassiek en postmodern, een morfo-lexicografische verkenning', in: *Jaarboek*

van de stichting Instituut voor Nederlandse Lexicologie, overzicht van het jaar 1987. Zaltbommel, Koninklijke Van de Garde B.V., 66-100.